

Araştırma / Research Article

Hemşirelik öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık

Psychological resilience in nursing students

Çağla Yiğitbaş¹, Burak Çağrı Ağçay², Yasin Erdoğan³, Zeynep Taş⁴,
Dila Hanbay Özdemir⁵, Tuğba Gökçe⁶, Ünzile Çöpoğlu Eren⁷

¹Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Giresun

²Silivri Devlet Hastanesi, Silivri, İstanbul

³Uludağ Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi, Bursa

⁴Korgan Mesleki Teknik ve Anadolu Lisesi, Ordu

⁵Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

⁶Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Sakarya

⁷Medipol Üniversitesi Esenler Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

Anahtar Kelimeler:

Hemşire, öğrenci, psikolojik dayanıklılık

Key Words:

Nurse, student, psychological resilience

Yazışma Adresi/Address for correspondence:

Çağla Yiğitbaş,
Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
cagla.yigitbas@giresun.edu.tr

Gönderme Tarihi/Received Date:
15.07.2018

Kabul Tarihi/Accepted Date:
02.08.2018

Yayımlanma Tarihi/Published Online:
30.09.2018

DOI:
10.5455/sad.13-1531653452

ÖZET

Amaç: Araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarını bazı sosyo- demografik özellikler açısından araştırmaktır. **Gereç ve Yöntem:** Tanımlayıcı tipte olan araştırmanın evrenini Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümü öğrencilerinin tamamı oluşturmuş olup (337 kişi), ayrıca örneklem seçimine gidilmemiştir (n=276 kişi, cevaplılık oranı:%81.89). Anket formu 33 sorudan oluşmakta olup "Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği"ni de içermektedir. Ölçek Friborg ve arkadaşları tarafından oluşturulmuş, Basım ve Çetin tarafından Türkçe'ye uyarlanıp geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Çalışmadaki veriler anket formunun yüz yüze görüşme tekniği kullanılması ile yapılmıştır. Araştırmanın verileri 2014 eğitim öğretim yılında toplanmıştır. Tanımlayıcı değişkenler sayı ve yüzde olarak verilmiştir. Değişkenlerin özelliğinden dolayı non-parametrik testler (Mann Whitney U ve Kruskall Wallis) yapılmıştır. p<0.05 istatistiksel önem düzeyi olarak kabul edilmiştir. **Bulgular:** Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalaması 20.70±1.70 (min:17 max:27)'dir, %34.4'ü erkek, %65.6'sı kadındır. Katılımcıların %68.5'i bölümünü severek ve isteyerek seçtiğini belirtmiştir. Şimdi bölümünü sevenlerin oranı %77.9'dur. Psikolojik dayanıklılık açısından; kadınların, yaşamının çoğunluğunu köyde geçirenlerin 3. sınıftakilerin, daha yüksek puan ortalamalarına (p<0.05) sahip oldukları bulunmuştur (p<0.05). Ayrıca sorumluluk üstlenmeme ve sorgulayıcı olmama şeklinde algıları olanlarında daha yüksek puan ortalamalarına (p<0.05) sahip oldukları görülmüştür. Çalışmada öğrencilerin ölçek puan ortalaması ortalama düzeyde bulunmuştur. **Sonuç:** Bu çalışmada yaş, anne/baba eğitim düzeyi, anne/baba mesleği ve sigara kullanma gibi değişkenlerin puan ortalamaları açısından anlamlı olmadığı (p>0.05) görülmüştür. Araştırmada cinsiyet, aile tipi, yaşamın geçtiği yer, bölümü isteyerek/severek seçme ile okunulan sınıfın psikolojik dayanıklılıkta önemli olduğu görülmüştür (p<0.05).

ABSTRACT

Objective: Aim of this study is to examine the psychological resilience of the nursing students in terms of various socio-demographic characteristics. **Materials and Methods:** The universe of the descriptive study was composed of all the students of the nursing department of a state university located in the Eastern Black Sea Region (337 persons) and no sample selection was chosen (n = 276, response rate: 81.89%). The questionnaire consists of 33 questions and contains the "Resilience Scale for Adults". This sclar (created by Friborg et al) translated into Turkish and analysed in the terms of "validity and vredibility" by Basım and Çetin. The data collected face to face. The data of the study were collected in 2014 academic year. The descriptive variables are given in number and percentage. Non-parametric tests (Mann Whitney and Kruskall Wallis) were performed because of the characteristic of variables.p <0.05 was accepted as statistical significance level. **Results:** The average age of the students was 20.70±1.70 (min: 17 max: 27), 34.4% were male and 65.6% were female. 68.5% of the participants said that they chose the section with delight and willingly. Now, 77.9% of those who love the department. In terms of psychological resilience; it was found that women in the third grade of the ones who spend most of their lives in the village had higher average scores (p <0.05). They also found that they had higher average scores (p <0.05) in their perceptions of non-acceptance and non-interrogation. The average score point of the students in the study was found to be average. **Conclusion:** This study, variable factors like age, level of aducation of parents, occupation of parents and their smoking habits were found insignificant (p>0.05) in terms of calculating the point average. The study revealed that the factors of gender, family type, area of residence, grade and selecting nursing education willingly/unwillingly play important role in psychological strength.

GİRİŞ

On iki yirmi yaş arasını kapsayan ve gençlik çağı adını alan dönemde; ruhsal alanda önemli değişiklikler ortaya çıkmakta, büyüme ve olgunlaşma süreci hızlanmaktadır (Arslan ve ark 2012). Bu dönemin sonlarında başlayan üniversite süreci ise gencin

kimlik ve bağımsızlık kazanma sürecine devam ettiği bir dönem olup yanı sıra aileden ayrılma, yeni çevre ve arkadaş edinme, yalnız kalma korkusu, ekonomik güçlükler, yurt hayatına alışma, gelecekteki çalışma hayatı ile ilgili kaygı gibi birçok sorunada sebep olabilmektedir (Rickwood 2005). Bu sosyal, kültürel ve ekonomik değişiklikler gençleri ruhsal açıdan olumsuz

etkileyebilmekte; uyum bozukluğu, depresyon ve diğer psikiyatrik bozuklukların görülme sıklığı artabilmektedir (Temel ve ark 2007). Öte yandan sağlıkla ilgili bir alanda eğitim görmek ise üniversite öğrencisi olma yüküne ilaveten başka yüklerle de (hastane rutini, hasta bakımı, sağlık bakımına karar verme, ölüme tanık olma vb. akademik ve klinik yüklerle) neden olmaktadır (Stephens 2013). Sağlık bakım sisteminin sunumu, toplum gereksinimlerini esnek ve yaratıcı biçimde karşılayan, bakımla ilgili bilgisini kullanan, problem çözme becerisine sahip ve psikolojik yönden tam bir iyilik halinde bulunan (Tezel ve ark 2009) yani başka bir deyişle psikolojik dayanıklılığı olan sağlık çalışanlarının olmasını gerektirir. Yaklaşık 25-30 yıldır üzerinde çalışma yapılan psikolojik sağlamlık kavramı, hemşirelik açısından oldukça önemlidir (Öz ve Yılmaz 2009). Psikolojik dayanıklılık genel olarak bir başarı veya uyum sağlama sürecini ifade eder (Hunter 2001, Peng et al. 2014). Diğer açıdan psikolojik dayanıklılık, zor yaşamsal tecrübeler karşısında (boşanma, terör, doğal afetler, yoksulluk, bozuk aile düzeni, hatta şehir değiştirme ya da taşınma vb) kişinin kendisini toparlama gücü (Garmazy 1991) veya değişimin ya da felaketlerin başarılı biçimde üstesinden gelme yeteneği (Wagnild and Young 1993, Luthans et al 2006) olarak tanımlanmaktadır (Clauss-Ehlers 2008). Psikolojik dayanıklılık, karşı karşıya kalınan gerçekler karşısında algılanarak fark edilen, öğrenilen ve gelişimsel süreç içeren bir olgu olmaktadır (Basım ve Çetin 2011). Bu bağlamda sağlık ekibinin öncül ve ilk ulaşılan eli olan hemşirelerin psikolojik dayanıklılıklarını oluşturmaları, öğrenmeleri ve geliştirmeleri hem kendi sağlıkları hem de hizmet sundukları gurubun sağlığı açısından önemlidir. Araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarını bazı sosyo demografik özellikler açısından araştırmaktır.

MATERYAL VE METOD

Tanımlayıcı tipte olan araştırmanın evrenini Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinin Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin tamamı oluşturmuş olup (337 kişi) ayrıca örneklem seçimine gidilmemiştir (n=276 kişi, cevaplılık oranı:%81.89). Çalışmanın yapıldığı günlerde çeşitli nedenlerle (devamsızlık, hastalık vb) okulda bulunmayan öğrencilere ulaşılamamıştır. Araştırma öncesinde üniversiteden yazılı izin alınmıştır. Çalışmada gönüllülük ilkesi temel alınmış olup katılımcılara anket uygulaması öncesinde Helsinki Deklerasyonu ilkeleri okunmuş yanı sıra çalışmaya katılmama hakları olduğu açıklanmıştır. Veri toplama formu olarak; araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda (Arslan ve ark 2012, Rickwood et al 2005, Temel ve ark 2007, Stephens et al 2013, Tezel ve ark 2009, Öz ve Yılmaz 2009, Hunter 2001, Peng

et al 2014, Garmezy 1991, Wagnild et al 1993, Luthans et al 2006, Clauss-Ehlers 2008, Basım ve Çetin 2011) geliştirilen ve katılımcıların demografik özellikleri ile kendilik algılarını ve psikolojik dayanıklılıklarını sorgulayan anket formu (30 sorudan oluşmuştur) uygulanmıştır. Anketin ikinci kısmını oluşturan ve psikolojik dayanıklılığı ölçmede kullanılan "Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YPDÖ)" 2005 yılında Friborg ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş, 2011 yılında Basım ve Çetin tarafından Türkçeye uyarlanıp geçerlilik güvenilirlik analizleri yapılmıştır (33 soru). Veriler yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak yaklaşık 45 dakikalık sürede toplanmıştır.

YPDÖ; yapısal stil (3.,9.,15.,21. maddeler), gelecek algısı (2.,8.,14.,20. maddeler), aile uyumu (5.,11.,17.,23.,26.,32. maddeler), kendilik algısı (1.,7.,13.,19.,28.,31. maddeler); sosyal yeterlilik (4.,10.,16.,22.,25.,29. maddeler) ve sosyal kaynaklar (6.,12.,18.,24.,27.,30.,33. maddeler) şeklinde ölçülmektedir. Ölçekte, maddelerin tercih edilmesinde önyargılı değerlendirmelerden kaçınmak için, olumlu ve olumsuz özelliklerin farklı taraflarda olduğu, yanıtlar için ise beş ayrı kutucuğun yer aldığı bir format kullanılmaktadır. Şematik biçimde yapılan değerlendirmede psikolojik dayanıklılığın yüksek veya düşük ölçülmesinde puanlama şekli serbest bırakılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.86 olarak bildirilmiştir (Basım ve Çetin 2011). Bu çalışma için bulunan güvenilirlik katsayısı 0.73'tür.

Araştırmanın bağımsız değişkenleri, katılımcıların sosyo-demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, aile tipi, anne+baba eğitim düzeyi, anne+baba mesleği, yaşamının çoğunun geçtiği yer, okuduğu sınıf, şu an yaşadığı yer, bölümünü severek/isteyerek seçme ve halen aynı duygulara sahip olup/olmama, düzenli gazete/kitap okuma durumu) ve sağlık öyküleridir (sigara/alkol kullanma alışkanlığı, kronik hastalığa sahip olma). Bağımlı değişkeni ise YPDÖ puan ortalamasıdır.

Analizler için istatistik paket programı kullanılmış, hata kontrolleri, tablolar ve istatistiksel analizler program aracılığıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı verilerde sayı ve yüzde dağılımları; istatistiksel analizlerde ise parametrik koşullar oluşmadığından non parametrik testler olan Man Whitney U testi ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. Ortalamalar standart sapmalarla birlikte verilmiş, p<0.05 anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Katılımcıların yaş ortalaması 20.70±1.70 olup min:17, max:27'dir.

Araştırmaya katılan erkeklerin oranı %34.4 olup katılımcıların %11.2'sinin annesi %0.7'sinin babası

okuryazar değildir, annelerinin %3.3'ü babalarının ise %8.7'si üniversite mezundur, %79.0'u çekirdek aileye mensuptur ve %46.7'si ise yurttan kaldığını belirtmiştir. (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri (n=276).

Özellikler	n	%
Yaş (20.70±1.70; min:17, max:27)		
17-21 arası	188	68.1
22 ve üzeri	88	31.9
Cinsiyet		
Erkek	95	34.4
Kadın	181	65.6
Aile tipi		
Çekirdek	218	79.0
Geniş	54	19.6
Parçalanmış	4	1.4
Yaşamının çoğunun geçtiği yer		
İl merkezi	142	51.4
İlçe	82	29.8
Köy	52	18.8
Okuduğu sınıf		
1. Sınıf	82	51.6
2. Sınıf	77	29.8
3. Sınıf	71	25.8
4. Sınıf	46	16.8
Şu an yaşadığı yer		
Devlet yurdu	129	46.7
Özel yurt	58	21.0
Kirada arkadaşlarıyla evde	80	29.0
Ailesinin yanında	7	2.6
Kirada tek başına	2	0.7
Bölümünü severek/isteyerek seçme durumu		
Evet	189	68.5
Hayır	87	31.5
Şu an bölümüne severek devam etme durumu		
Evet	215	77.9
Hayır	61	22.1
Düzenli olarak gazete/kitap okuma durumu		
Evet	106	38.4
Hayır	170	61.6
Sigara kullanma durumu		
Evet	48	17.4
Hayır	228	82.6
Alkol kullanma durumu		
Evet	13	4.7
Hayır	263	95.3

Bu çalışmada katılımcılar kendilerini çoğunlukla adil (%94.1) ve yeni fikirlere açık (%92,3) daha az oranlarda ise araştırmacı (%69.9) ve yaratıcı (%65.8) olarak tanımlamışlardır. Bu çalışmada öğrencilerin YPDÖ Puan Ortalaması 71.51±16.96 (min:37, max:114) şeklinde ortalama düzeyde bulunmuştur.

Bu çalışmada kadınların erkeklere, yaşamının çoğunluğunu köyde geçirenlerin ilde geçirenlere, 3. sınıftakilerin diğer sınıftakilere, bölümünü isteyerek/

severek seçmeyenlerin isteyerek/severek seçenlere oranla daha yüksek puan ortalamalarına ($p<0.05$) sahip oldukları; yaş, anne/baba eğitim düzeyi, anne/baba mesleği ve sigara kullanma gibi değişkenlerin ise puan ortalamaları açısından anlamlı olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür. Adil birisi olma, sorumluluk üstlenme, yeni fikirlere açık olma, azimli olma ve sorgulayıcı olma şeklinde kendilik algıları negatif yönde tanımlayanların daha yüksek puan ortalamalarına ($p<0.05$) sahip oldukları görülmüştür (Tablo 2).

TARTIŞMA

Üniversite öğrenimi yılları, aynı zamanda insanların ruhsal açıdan en çalkantılı oldukları gelişim dönemlerinden biri olan, hem toplumsal hem de biyolojik olarak geçiş dönemi kabul edilen ergenliğin son evresidir. Bu dönemdeki fizyolojik, ruhsal ve toplumsal değişiklikler gençleri zorlamaktadır (Temel ve ark. 2007). Bu nedenle sundukları hizmetin hem kendi hem de başkalarının sağlıklarına etkisinden dolayı sağlık alanında eğitim gören üniversite öğrencilerinde sorunları fark etme ve çözüm arama bir başka deyişle psikolojik dayanıklılık davranışları önemli ve önceliklidir.

Bu çalışmada YPDÖ puan ortalaması orta düzeyde bulunmuş olup benzer sonuca Öksüz ve Güven'in çalışmasında da ulaşılmıştır (Öksüz ve Güven 2014).

Bu çalışmada katılımcıların yaş grupları ile YPDÖ puan ortalaması arasında fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak yaş arttıkça YPDÖ puan ortalamasının artması dikkat çekici olarak değerlendirilmiş olup (Tablo 2) literatürde bu sonuçlara benzer sonuçların alındığı çalışmalara da rastlanılmıştır (Güngörmüş ve ark 2015, Ülker ve Receptoğlu 2013, Pines et al 2011, Yu et al 2011). Basım ve Çetin tarafından yapılan çalışmada da yaş arttıkça psikolojik dayanıklılık puan ortalamasının artması psikolojik dayanıklılığın zaman içinde gelişen bir süreç olması ile ilişkilendirilmiştir (Basım ve Çetin 2011).

Araştırmada kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha yüksek psikolojik dayanıklılığa sahip oldukları görülmüş olup (Tablo 2), benzer sonuçlara başka çalışmalarda da ulaşılmıştır (Güngörmüş ve ark 2015, Ülker ve Receptoğlu 2013, Yu et al 2011, Cole et al 2004). Diker Coşkun ve ark. tarafından yapılan ve üniversite öğrencilerini kapsayan bir başka çalışmada ise bu çalışmadan farklı şekilde cinsiyet ile psikolojik dayanıklılık arasında herhangi bir fark gözlenmemiştir (Diker Coşkun 2014). Geleneksel kadın ve erkek rollerindeki farklılıklar nedeniyle iki cinsiyetin olaylara yaklaşım biçimlerinde de farklılıklar görünmesi beklenen bir durumdur. Erkekler, çevredeki

Tablo 2. Katılımcıların Özellikleri İle YPDÖ Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=276)

Özellikler	n	YPDÖ Ort±SD	Test ve p değeri
Yaş			
17-21 arası	188	70.80±17.08	t=-1.309
22 ve üzeri	88	73.03±16.69	p=0.309
Cinsiyet			
Erkek	95	69.93±16.48	U=7244.50
Kadın	181	74.51±17.54	p=0.032
Aile tipi			
Çekirdek	218	70.81±17.01 ^a	KW=5.65
Geniş	54	72.85±15.97 ^b	p=0.059
Parçalanmış	4	91.75±17.34 ^{a,b}	
Yaşamının çoğunun geçtiği yer			
Köy	142	77.88±18.44	KW=8.12
İlçe-kasaba	82	69.87±16.19	p=0.017
İl	52	70.22±16.41	
Sınıfı			
1.Sınıf	82	72.35±17.10	
2.Sınıf	77	66.94±15.13 ^a	KW=10,26
3.Sınıf	71	75.84±18.90 ^a	p=0.016
4.Sınıf	46	70.97±14.89	
Şu an yaşadığı yer			
Devlet yurdu	129	72.13±17.68	
Özel yurt	58	70.70±16.55	
Kirada arkadaşlarıyla evde	80	70.96±15.83	KW=3.312
Ailesinin yanında	7	78.14±20.03	p=0.507
Kirada tek başına	2	55.00±16.97	
Bölümünü severek/isteyerek seçme			
Evet	189	70.06±16.52	U=7014.50
Hayır	87	74.65±17.55	p=0.050
Şu an bölümünü sevme			
Evet	215	69.80±16.28	U=4923.00
Hayır	61	77.52±18.06	p=0.003
Adil birisi olma durumu (n=273)			
Evet	257	71.31±16.83	U=1660.00
Hayır	16	77.12±18.39	p=0.196
Sorumluluk üstlenme durumu (n=273)			
Evet	244	70.14±16.39	U=1963.00
Hayır	29	84.06±16.86	p=0.001
Yeni fikirlere açık olma durumu (n=273)			
Evet	252	71.25±16.92	U=2160.50
Hayır	21	76.47±16.83	p=0.162
Azimli bir kişi olma durumu (n=272)			
Evet	233	70.74±16.66	U=3726.50
Hayır	39	77.21±17.21	p=0.07
Sorgulayıcı bir kişi olma durumu (n=271)			
Evet	222	70.16±16.23	U=3937.00
Hayır	49	78.45±18.56	p=0.002

^{a,b}Farklılığın kaynaklandığı gruplar(Post Hoc olarak Dunnet test yapılmıştır)

olaylara mantık odaklı tepkiler vermekte ve duygu yüklü davranışlardan ve yardım almadan kaçınma eğilimindedir (Ülker Tümmü ve Recepoğlu 2013).

Araştırmada katılımcıların sınıfı ile YPDÖ puan ortalamasının karşılaştırması da yapılmış olup aradaki fark önemli bulunmuştur. Puanlar sırasıyla 3. sınıf, 1.sınıf, 4. sınıf ve 2.sınıflarda yüksektir (Tablo 2).

Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını görmek için yapılan analizde farklılığın 2 ve 3. sınıflardan kaynaklandığı görülmüş olup 1. ve 4. sınıflar arasında herhangi bir farklılığın olmaması Güngörmüş ve arkadaşlarının çalışma bulguları ile benzemektedir (Güngörmüş ve ark. 2015).

Bu araştırmada başlangıçta bölümü severek/isteyerek

seçme oranının %68.5 olduğu bu oranın eğitim-öğretim süreci ile birlikte %77.9'a çıktığı görülmüştür (Tablo 2). Yapılan çalışmalarda bu oranların değişik olduğu gözlenmiştir. Örneğin Balcı ve ark tarafından yapılan çalışmada mesleğin benimsenme oranı bu çalışmadakine benzer şekilde ortalamanın üstünde olmasına rağmen (Balcı Yangın ve Kırca 2013) Temel ve ark. tarafından yapılan çalışmada yine ortalamanın üstünde olmakla birlikte bu sefer eğilim memnuniyetsizlik yönündedir (Temel ve ark 2007).

Literatürde yoksulluk, düşük sosyoekonomik düzey, aile içi şiddet, annenin eğitim düzeyi, genetik bozukluklar ve ebeveynlerin patolojik belirtiler göstermesi psikolojik dayanıklılıkta risk faktörleri olarak değerlendirilmiştir (Kararımak 2006, Diener et al 2010). Bu çalışmada sorgulanan anne/baba eğitim düzeyi, aile tipi, yaşamının çoğunun geçtiği yer, sigara kullanma ve herhangi bir kronik hastalık ya da engelle sahip olma durumu, şu anda birlikte kaldığı kişiler ile psikolojik dayanıklılık arasında yapılan analizde fark olmadığı görülmüştür (Tablo 2). Diğer Coşkun ve ark. tarafından yapılan çalışmada da bu çalışmadakine benzer şekilde öğrencinin şu anda kaldığı yer ile psikolojik dayanıklılığı arasında fark olmadığı belirtilmiştir (Diğer Coşkun ve ark 2014). Öte yandan sosyal destek kaynakları olanların psikolojik dayanıklılıklarının yüksek olduğunu gösteren pek çok çalışma bulunmaktadır (Malkoç ve Yalçın 2015). Bu sonuçların çalışmaların yapıldığı gruplardan kaynaklanan sosyo-ekonomik-kültürel faktörlere bağlı olabileceği düşünülmüştür.

Literatürde olumlu kişilik özellikleri (öz-güven, zekâ, iç kontrol odağı, akademik beceriler ve problem çözme becerileri, geleceğe dair olumlu ve iyimser bakış açısı) psikolojik dayanıklılıkta bireysel koruyucu kategoriler sınıfında ele alınmaktadır. Koruyucu faktörlerin, risk durumlarının ortaya çıkardığı olumsuz etkileri azalttığı ve uyum sürecini hızlandırdığı düşünülmektedir (Kararımak 2006). Bu çalışmada literatürde bildirilenin aksine olumsuz kendilik algıları olan katılımcılarda YPDÖ puan ortalaması daha yüksek görülmüştür. Bu durum katılımcıların kendini tanıma konusunda desteklenmeleri gerektiğini düşündürmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma; Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinde yapıldığı için bu durum araştırmanın kısıtlılığını oluşturmaktadır.

Bu araştırmada cinsiyetin, aile tipinin, yaşamın çoğunun geçtiği yerin, bölümünü isteyerek/severek seçme durumunun ve hangi sınıfta olunduğunun psikolojik dayanıklılıkta önemli olduğu görülmüştür.

Bu bağlamda zorlukların ve stresli koşulların aileden uzakta iken ilk deneyimlendiği yer olan üniversite ortamına gelmeden önce bireylerin psikolojik dayanıklılıklarının oluşturulması ve de güçlendirilmesi önemlidir.

Bu açıdan değerlendirildiğinde gencin ilk bulunduğu yer olan aile hayatında farkındalıkların artırılması için ebeveynlerin bilinçlendirilmesi çocuklarını bu koşullara göre hazırlamaları için danışmanlık ve rehberlik hizmeti almalarının sağlanması önemlidir. Öte yandan üniversite eğitimine başlayan öğrencilere destekleyici koşulların oluşturulması için rehberlik hizmetlerinin profesyonel kişiler tarafından sunulmasının sağlanması bu manada bu hizmetlerin öncesinde öğrencilerin psikolojik dayanıklılık taramalarından da geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Okullarda da iletişim, stres ve baş etme yöntemleri, çatışma ve yönetimi, problem çözme, ruhsal stres türleri ve bununla ilgili yardım kaynakları ve de bu alandaki yasa ve yönetmelikler gibi konuları kapsayan yaşam becerileri alanında bilinçlilik oluşturulmalı ve devamlılığı sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Arslan, S., Nazik, E., Gürdil, S., Tezel, A., Arabacı, E., Şahin, Ö. (2012). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Ruhsal Durumlarının Değerlendirilmesi. TAF Preventive Medicine Bulletin, 11(2): 325-330.
2. Rickwood, D., Deane, F.P., Wilson, C.J., Ciarrochi, J. (2005). Young people's help-seeking for mental health problems. Advances Ment Health 4: 218-251.
3. Temel, E., Bahar, A., Çuhadar, A. (2007). Öğrenci Hemşirelerin Stresle Baş etme Tarzları ve Depresyon Düzeylerinin Belirlenmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 2(5): 108-118.
4. Stephens, T.M. (2013). Nursing Student Resilience: A Concept Clarification. Nursing Forum, 48(2): 125-134.
5. Tezel, A., Arslan, S., Toplam, M., Aydoğan, Ö., Şenlik, M. (2009). Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerileri ile depresyon düzeylerinin incelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 12(4): 1-10.
6. Öz, F., Bahadır Yılmaz, E. (2009). Ruh Sağlığının Korunmasında Önemli Bir Kavram: Psikolojik Sağlık. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 2009;82-89.
7. Hunter, A.J. (2001). A cross-cultural comparison of resilience in adolescents. Journal of Pediatric Nursing, 16: 172-179.
8. Peng, L., Zuo, X., Miao, Y, Chen, L, Yu Y, Liu, B et al, (2014). Application of the Pennsylvania resilience training program on medical students. Personality and Individual Differences, 61(62): 47-51.
9. Garnezy, N. (1991). Resilience and Vulnerability to adverse developmental outcomes associated with poverty. American Behavioral Scientist, 34: 416-430.
10. Wagnild, G.M., Young, H.M. (1993). "Development and Psychometric Evaluation of the Resilience Scale", Journal of Nursing Measurement, 1(2): 165-178.
11. Luthans, F., Avey, J.B., Avolio, B.J., et al (2006). Psychological capital development: Toward a micro-intervention. J Organizational Behav, 27: 387-393.
12. Clauss-Ehlers, S.C. (2008). Support for a culturally sensitive measure of resilience. Journal of Applied Developmental Psychology, 29: 197-212.

13. Basım, N., Çetin, F. (2011). Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin Güvenilirlik ve Geçerlilik Araştırması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22: 1-12.
14. Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26): 129-142.
15. Öksüz, Y., Güven, E. (2014). The relationship between psychological resilience and procrastination levels of teacher candidates. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116:3189-3193.
16. Güngörmüş, K., Okanlı, A., Kocabeyoğlu T. (2015). Hemşirelik Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılıkları ve Etkileyen Faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 6(1): 9-14.
17. Ülker Tümlü, G., Receptoğlu, E. (2013). Üniversite Akademik Personelinin Psikolojik Dayanıklılık ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 3(3): 205-213.
18. Pines, E.W., Rauschhuber, M.L., Norgan, G.H., Cook, J.D., Canchola, L., Richardson S., et al. (2011). Stress resiliency, psychological empowerment and conflict management styles among baccalaureate nursing students. *Journal of Advanced Nursing*, 1482-1493.
19. Yu, X., Lau, T.F.J., Wak, W.S.W., Zhang, J., Lui, W.S.W., Zhang, J. (2011). Factor structure and psychometric properties of the Connor-Davidson Resilience Scale among Chinese adolescents. *Comprehensive Psychiatry*, 52:218-224.
20. Cole, M., Feild, H., Harris, S. (2004). Student learning motivation and psychological hardiness: Interactive effects on students' reaction to a management class. *AMLE*, 3: 64-85.
21. Diker Coşkun, Y., Garipoğlu, Ç., Tosun, Ü. (2014). Analysis of the relationship between the resiliency level and problem solving skills of university students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 114: 673-680.
22. Balcı Yangın, H., Kırca, N. (2013). Antalya Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1): 78-94.
23. Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., Oishi, S., Biswas-Diener, R. (2010). New wellbeing measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 97: 143-156.
24. Malkoç, A., Yalçın, İ. (2015). Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik Dayanıklılık, Sosyal Destek, Başa Çıkma ve İyi-Oluş Arasındaki İlişkiler. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(43):35-43.